

Over Emanuel Swedenborg - zijn leven en werken.

Emanuel Swedenborg werd in 1688 in Stockholm geboren als zoon van Jesper Svedberg (1653 -1735) en Sara Behm (1666 -1696).

Zijn beide ouders kwamen uit families die betrokken waren bij de mijnbouw in Zweden. Jesper Svedberg's vader exploiteerde een mijn in Kopparberg, en Sara was de dochter van Albert Behm die inspecteur van de Zweedse mijnbouw was, een functie die Swedenborg later ook vele jaren zou vervullen.

Emanuel was het 3e van 9 kinderen. Hun moeder moesten zij al jong missen, want Emanuel was 8 jaar oud toen zij in 1696 overleed, 30 jaar oud.

Zijn vader Jesper was als predikant van de Lutherse Kerk, de staatskerk in Zweden, werkzaam aan het hof van koning Charles 11 in Stockholm.

In 1692 verhuisde de familie Svedberg naar Uppsala, waar Jesper een functie binnen de theologische faculteit vervulde.

In 1702 werd Jesper Svedberg aangesteld als bisschop van Skara, maar Emanuel zou nog ruim tien jaren blijven wonen en studeren in Uppsala. Hij bekwaamde zich in talenstudies en de exacte vakken, en hij voltooide zijn opleiding met een graad in de filosofie.

Swedenborg maakte tijdens zijn leven vele buitenlandse reizen, ondermeer naar Nederland. Als 23 jarige jonge man verliet hij in 1709 voor het eerst zijn geboorteland per boot naar Engeland.

Aangekomen in Londen schafte hij zich boeken en instrumenten aan voor zijn wiskundige en wetenschappelijke studies.

In zijn reisverslag schreef hij:

'Ik bestudeer Newton dagelijks, en ik verheug me er op hem te ontmoeten.'

Hij had een dorst naar kennis en de behoefte zich ambachtelijke vaardigheden aan te leren, zoals boekbinden, horloge maken, het handmatig vervaardigen van wiskundige instrumenten, en de kunst van het graveren.'

Hij richtte zijn aandacht ook op de astronomie, en stelde nauwkeurige tabellen samen die de data van toekomstige eclipsen van zon en maan bevatten.

Hij ontwikkelde een methode voor geografische plaatsbepaling door gebruikmaking van de stand van de maan.

Tegelijkertijd studeerde hij algebra en geometrie, en ter ontspanning las hij werken van Engelse dichters.

Zelf schreef hij gedurende zijn eerste verblijf in Londen, dat ruim twee jaar duurde, ook een aantal gedichten. [Camera Borea, Greifswald 1715]

In 1712 vertrok Swedenborg uit Engeland en reisde naar Nederland.

Hij verbleef toen geruime tijd in Utrecht, waar hij regelmatig gastvrijheid genoot bij de Zweedse Ambassadeur, die grote belangstelling had voor algebra en mathematica.

Als gast van de ambassadeur maakte hij kennis met vertegenwoordigers van diverse Europese staten, die Utrecht in die periode bezochten om deel te nemen aan het congres ter voorbereiding van een verdrag ter regeling van inter-Europese zaken.

Dit was een goede voorbereiding voor Swedenborgs latere politieke activiteiten in het Zweedse Parlement en als diplomaat.

Naast de klassieke talen Latijn, Grieks en Hebreeuws, beheerste hij het Zweeds, Engels Frans, Duits, Nederlands en het Italiaans.

In Leiden leerde hij de techniek van het lenzen slijpen.

Deze vaardigheid lag in het verlengde van zijn studie over de geografische plaatsbepaling en had ook praktische aspecten, want optische instrumenten zijn kostbaar.

Vanuit Nederland vertrok hij naar Parijs waar hij onderricht volgde bij verschillende bekende geleerden.

Dat zijn studies vruchtbaar waren mag blijken uit een brief, die hij in 1714 schreef aan zijn zwager Eric Benzelius, en waarin hij een aantal mechanische uitvindingen noemt, die zijn landgenoten van nut zouden kunnen zijn, zoals:

- * een ontwerp voor een schip dat met bemanning en al onder de wateroppervlakte kan varen – een onderzeeër dus;
- * een mechanische lift, die in korte tijd grote hoeveelheden water kan overhevelen vanuit een rivier naar een hogere plaats;
- * een ontwerp voor het bouwen van sluizen, die het mogelijk maken hele schepen in enkele uren tijd naar hoger gelegen wateren over te brengen,
- * een ontwerp voor een repeterend geweer;
- * een handleiding die het onge oefenden mogelijk maakt muziek te spelen;
- * een methode om met vuur mechanisch te graveren in ieder oppervlak;
- * een waterklok;
- * en een opmerkelijk ontwerp voor een “vliegende machine”.

Vele ervaringen, kennis en uitvindingen rijker keert Swedenborg in 1715 in Zweden terug. Na uitvoerige briefwisselingen maakte hij kennis met Christopher Polhem, die door sommigen wel “de Zweedse Archimedes” genoemd wordt, en op wiens aanbeveling hij later door Charles 12, Koning van Zweden, zal worden benoemd in de functie van “Assessor / inspecteur voor het Ministerie van Mijnbouw”.

In 1716 begint hij met het uitgeven van een wetenschappelijk tijdschrift getiteld: *Daedalus Hyperboreus*, waarin hij nieuwe ideeën publiceert over mathematica en fysica.

Tijdens het beleg van Frederikshall in 1718 bewijst Swedenborg zijn vaderland een grote dienst, door een rollend systeem te ontwerpen dat het mogelijk maakte twee galeischepen en vijf grote boten over een afstand van 17 mijl over heuvelachtig terrein te verplaatsen. Door deze verrassende militaire manoeuvre werd het fort van Frederikshall gedwongen zich aan de Zweedse koning over te geven.

Wegens bewezen diensten werd hij in 1719 in de adelstand verheven, en werd de familienaam Svedberg veranderd in Swedenborg.

In dienst van zijn vaderland, en ter opbouw van de Zweedse economie, wijdde Swedenborg zich vervolgens aan de mijnbouwkunde.

In 1721 maakte hij een tweede buitenlandse reis om bezoeken te brengen aan mijnbouwgebieden en smelterijen in Europa.

Overigens beperkte hij zijn aandacht niet uitsluitend tot de mijnbouwkunde, want in die periode publiceerde hij zes boeken, en wel over: scheikunde, metallurgie, astronomie, scheepsdokken en navigatie.

Door de Universiteit van Uppsala werd Swedenborg in 1724, na de dood van Professor Nils Celcius – de uitvinder van de thermometer - de leerstoel hogere mathematica aangeboden.

Dit aanbod sloeg hij echter af, omdat hij vond niet over voldoende didactische capaciteiten te beschikken,

en omdat hij zichzelf geen vloeiend spreker vond.

Swedenborg bewees vervolgens zijn landgenoten een grote dienst door als eerste de algebraïsche principes uit het Latijn in het Zweeds toegankelijk te maken.

In 1734 voltooide Swedenborg een groot driedelig wetenschappelijk werk getiteld: *Opera Philosophica et Mineralia*, dat hij in Duitsland te Dresden publiceerde. Dit filosofische werk wordt ook wel aangeduid als:

De Principia; zijnde de eerste beginselen van de natuurlijke dingen, met nieuwe pogingen om tot een filosofische verklaring van de elementaire wereld.

Het eerste gedeelte van de Principia bevat filosofische argumenten over het ontstaan van het eindige uit het oneindige, de magnetische fenomenen, en het ontstaan van de zon en het melkwegstelsel.

Deel twee behandelt de oorzaken en werkingen van magnetische krachten; en het derde deel gaat over de verscheidenheid aan werelden, de chaos, en over de oorsprong van ether, lucht, vuur, water, etc.

Verschillende geleerden zouden later dankbaar van Swedenborgs analyses gebruik maken.

Swedenborg was een voorloper op verschillende wetenschappelijke gebieden, waaronder ook de psychologie, die toen als wetenschap nog in de kinderschoenen stond.

Reeds in 1733 publiceerde hij: Empirische Psychologie en later Psychologica Rationalis - de Redelijke Psychologie.

Ook andere inzichten die Swedenborg ontwikkelde werden, in sommige gevallen pas veel jaar later, door de moderne wetenschap bevestigd.

Een heel concreet voorbeeld is zijn ontwerp voor een vliegtuig, dat Swedenborg al in 1714 maakte.

Helaas werd dit ontwerp toen niet getest.

Christopher Polhem – Swedenborgs chef in die tijd – vond dat:

‘Als de Heer gewild had dat de mens kon vliegen ..... dan had Hij hem wel vleugels gegeven’ en schoof het ontwerp terzijde.

In de 20e eeuw werd het ontwerp naar Swedenborgs berekeningen op ware grootte uitgevoerd, door het Amerikaanse ruimtevaart instituut NASA en het bleek inderdaad te kunnen vliegen!

Andere ontwerpen, van denkers die voor Swedenborg leefden zoals Michelangelo, bleken niet te werken. Swedenborgs ontwerp is het oudste bruikbare ontwerp voor een vliegtuig. Indien de Zweden dit ontwerp destijds serieus genomen hadden, dan zou de moderne luchtvaartgeschiedenis dus ruim anderhalve eeuw vroeger begonnen zijn! Het is wel een markant voorbeeld van zijn genialiteit.

Swedenborg was een onafhankelijk lid van het zogeheten ‘Riddarhuset’ - het “Huis der Edelen” in de Zweedse hoofdstad.

Het was de voorloper van het eerste democratische parlement.

Als onafhankelijk politicus steunde hij alleen wat hij juist en nuttig vond ter voorkoming van despotisme en anarchie.

Hij was voorstander van een constitutie die de tot dan toe onbepaalde macht van de monarchie aan banden legde.

Alleen maar zijn stem uitbrengen over de voorstellen vond hij niet voldoende. Van tijd tot tijd presenteerde hij in de ‘Risktag’ zijn Politieke Memoranda, die in de Zweedse archieven bewaard zijn gebleven. Hieronder bevinden zich:

- * een memorandum over de toestand van de Zweedse financiën;
  - * een voorstel tot herindeling van de mijnbouwdistricten;
  - * een memorandum ter bevordering van de ijzerwinning, en een ter bevordering van de bouw van walserijen;
  - * het memorandum aan het Geheime Comité van het Huis der Adel, waarin hij zich verzet tegen een oorlogsverklaring aan Rusland, waardoor Zweden voor een aantal jaren behoed bleef voor oorlogsgeweld;
  - * het memorandum aan de Zweedse Rijksdag in 1755, over alcoholische dranken.
- Hierin stelde hij een aantal maatregelen voor om de consumptie van alcoholische dranken terug te dringen, en de verspilling van granen bij het distilleren te voorkomen.

Intussen zette hij onvermoeibaar zijn andere studies voort, en in 1736 ondernam hij een derde buitenlandse reis.

Hij bood aan om zijn salaris te halveren, zodat degenen die zijn taken tijdens zijn afwezigheid zouden waarnemen, behoorlijk betaald konden worden.

Tijdens deze reis bezocht hij ook voor de eerste keer Italië.

Na de publicatie van een uitvoerige studie van het dierenrijk getiteld: Economy of the Animal Kingdom in Amsterdam, keerde hij in 1740 in Zweden terug.

Daar werd hij in 1741 benoemd tot lid van de Academie der Wetenschappen, op voordracht van de bekende Zweedse botanicus Carl Linnaeus,

In deze periode begint hij ook met het noteren van zijn dromen .

Aanvankelijk in het Zweeds in het Drömbok, later in het Latijn in zijn 'Geestelijk Dagboek - Spiritual Diary'.

Deze zogeheten Opmerkenswaardige Levende Ondervindingen zouden uitgroeien tot de langste serie dromen die ooit opgetekend werden.

Hij verbreedt in die periode ook zijn kennis van de anatomie en fysiologie, door het beoefenen van de ontleedkunde.

Later zal hij in de inleiding tot de Redelijke Psychologie schrijven, dat het zijn bedoeling was om via de ontleedkunde de ziel in de mens te lokaliseren. Zijn conclusie was, dat de ziel zich niet op een bepaalde plaats in het lichaam bevindt, zoals in de hersenen, het hart, het middenrif of in de pijnappelklier, maar in de gehele mens.

Al doende komt hij ondermeer tot een aantal nieuwe ontdekkingen over de werkingen van de hersenen en het zenuwstelsel.

In 1743 bezoekt hij Nederland opnieuw om een groot wetenschappelijk werk uit te geven getiteld: Het Koninkrijk van de Ziel.

Swedenborg is dan inmiddels 55 jaar,

en had een rijke ervaring in vele uiteenlopende wetenschappen.

Hij was een verdienstelijke wetenschapper, die door collega's in binnen- en buitenland werd gerespecteerd.

Hij was vol ambities, zoals blijkt uit een prospectus die hij in 1742 uitgaf, met plannen voor nieuwe toekomstige publicaties.

Intussen is hij een vijftiger.

Hoe groot het belang van Swedenborg ook was voor de wetenschap en voor het welzijn van Zweden, toch was zijn latere werk van nog grotere betekenis, en hijzelf erkende dat al zijn studies van de aardse wetenschappen slechts had gediend als voorbereiding voor een nog belang rijker taak.

In een brief, die hij in 1769 zond aan de Engels predikant Thomas Hartley, en waarin hij op diens verzoek bijzonderheden over zijn levensloop verstrekt, schrijft hij:

"Maar, al wat ik tot dusver heb medegedeeld beschouw ik in vergelijking als van weinig belang; want het wordt verre overtroffen door de omstandigheid dat ik tot een heilig ambt ben geroepen door de Heer Zelf, Die op de barmhartigste wijze aan mij, Zijn dienstknecht, verscheen in het jaar 1743, toen Hij mijn gezicht in de geestelijke wereld opende en mij in staat stelde met geesten en engelen te verkeren, in welke staat ik tot op deze dag gebleven ben.

Van die tijd aan ben ik begonnen met het drukken en uitgeven van de onderscheidene Verborgenheden die door mij werden gezien of aan mij werden geopenbaard, betreffende de Hemel en de Hel, de staat van de mens na de dood, de ware erediens van God, de geestelijke zin van het Woord, behalve vele andere hoogst belangrijke zaken, die voor de zaliging en de wijsheid bevorderlijk zijn.

De enige reden voor mijn buitenlandse reizen was steeds mijzelf nuttig te maken, en de geheimen en verborgenheden die aan mij ontvouwd werden bekend te maken. Ik beschik over zoveel wereldlijke welvaart als ik nodig heb, en ik zoek of wens niet meer.”

Om zich geheel aan de verheven zending te kunnen wijden waarover Swedenborg in deze brief schrijft, wendde hij zich na 1743 van de beoefening der wetenschappen af.

De roeping van Swedenborg door de Heer, vond plaats in het jaar 1743.

Hij verbleef toen hij in Nederland te Delft.

Terug in Zweden stopt hij zijn wetenschappelijke activiteiten, en zijn werkzaamheden voor het Ministerie van Mijnbouw.

Alleen zijn lidmaatschap van het Zweedse Parlement zal hij tot het einde van zijn leven blijven vervullen.

In zijn verdere leven heeft hij uitsluitend nog theologische boeken geschreven.

Deze boeken bevatten de Leer van de Nieuwe Kerk, die met het Nieuwe Jeruzalem in de Openbaring van Johannes wordt bedoeld, welke Leer ook in overeenstemming is met de inwendige zin van het Oude en het Nieuwe Testament.

Het fundament van die Leer is, dat God niet bestaat in drie Personen, maar dat God Eén is in Wezen en in Persoon, in Wie de Goddelijke Drieuldigheid is, en dat de Heer God Zaligmaker Jezus Christus die God is.

Hij trekt zich terug in zijn huis in Stockholm en begint vol ijver met het herlezen van het Oude en het Nieuwe Testament in de oorspronkelijke talen.

Het resultaat van enige jaren Bijbelstudie is neergelegd in zijn werken Adversaria en in The Word Explained.

Tussen 1749 en 1756 schrijft hij zijn grootste en belangrijkste theologische werk Arcana Coelestia / Hemelse Verborgenheden, waarin hij als ‘Schrijfknecht van de Heer’ de innerlijke zin van het Woord mag onthullen.

Voor meer details over de ‘ARCANA’ ziet men de tekst van de lezing: Wetenswaardigheden over de Hemelse Verborgenheden.

In Zweden bestond in Swedenborgs tijd, wegens de macht van de Lutherse staatskerk, onvoldoende vrijheid van godsdienst en vrijheid van drukpers om zijn werken te kunnen publiceren.

Zijn theologische geschriften zijn allen in het Latijn gesteld, en uitgegeven in Londen of Amsterdam, waar destijds veel meer vrijheid bestond dan in Zweden.

Dat Swedenborg een bescheiden man was mag blijken uit het feit, dat hij het overgrote deel van zijn werken anoniem en op eigen kosten liet drukken en verspreiden aan universiteiten en onder theologen in Europa.

Na de Hemelse Verborgenheden volgde nog een lange reeks theologische werken, zoals:

- Apocalyps Onthuld
- Coronis
- Over de Echte Liefde
- Engelenwijsheid over de Goddelijke Liefde en Wijsheid
- De Gemeenschap tussen Ziel en Lichaam
- De Gewijde Schrift uit Ondervinding
- Over de Goddelijke Liefde en de Goddelijke Wijsheid
- Over Goddelijke Voorzienigheid

- Over de Hemel en de Hel – wat de bekendste en meest verspreide titel is – vertaald in meer dan 40 talen
- Het werkje over de Aardbollen in ons Zonnestelsel, dat bij de Lorberlezers erg in trek is, omdat Jacob Lorber er aan refereert.
- Het Huwelijk
- Over de Inwendige Zin der Profeten en Psalmen
- Over Naastenliefde
- Opmerkenswaardige Levende Ondervindingen
- De Redelijke Psychologie
- De Vier Leerstukken
- en zijn laatste grote theologische werk: Ware Christelijke Religie.

Het valt buiten het bestek van deze lezing om alle titels hier uitvoerig te bespreken, maar over enkele ervan wil ik graag iets meer zeggen, zoals:

Over het Laatste Oordeel, dat hij in 1758 publiceerde, en waarin hij getuigt van dat oordeel wat toen in de geestelijke wereld werd voltrokken.

Vervolgens: in 1769 verscheen het werkje met de titel:

Beknopte uiteenzetting van de leer van de Nieuwe Kerk.

Op de omslag schreef hij:

'Hic Liber est Adventus Domini – Scriptum ex mandato'

'Dit Boek is de Wederkomst van de Heer – geschreven op bevel'

Het boekje werd door hem zelf verspreid onder talrijke predikanten en geleerden in Nederland en Engeland; sedertdien bracht hij zijn boeken niet meer anoniem uit, maar onder zijn eigen naam.

Een heel opmerkelijk werk is ook: Hemel en Hel.

Swedenborg claimt daarin, evenals elders, dat zijn geestelijke ogen geopend werden door de Heer, waardoor hij in staat was om met geesten en engelen samen te zijn en te spreken.

Velen zullen deze bewering met scepsis ontvangen, maar bij diverse gelegenheden bleken zijn getuigenissen waar en verifieerbaar.

Er zijn een aantal verhalen bekend over Swedenborgs helderziendheid, zoals over de brand in Stockholm, die hij ten overstaan van verbaasde aanwezigen beschreef tijdens een banket in Gotenburg – ruim 300 kilometer verwijderd van de Zweedse hoofdstad.

Enkele dagen later werden zijn beschrijvingen tot in detail bevestigd door een afgezand van de koning.

De Duitse filosoof en tijdgenoot Immanuel Kant deed onderzoek naar dit en andere voorvallen en moest, helaas voor hem, erkennen dat het hier ware gebeurtenissen betrof. Zijn gaven als ziener bleven dus niet onopgemerkt bij zijn tijdgenoten, maar Swedenborg verklaarde steeds, dat hij hoopte dat die voorvallen aanleiding mochten geven om ook zijn andere onthullingen over de gehoorde en geziene dingen in de geestelijke wereld, serieus te nemen.

De theologie van de Nieuwe Kerk vond al tijdens Swedenborgs leven enthousiaste ontvangers in Europa, zoals bij Dr. Beyer in Zweden en bij de Duitse prelaat Öetinger, die zich zette aan de vertaling ervan in het Duits, en bij een aantal lezers in Engeland, Frankrijk en Nederland.

De nieuwe theologie ondervond ook meteen veel tegenstand van de gevestigde Kerken, zowel bij de katholieke kerk waar hij op de index van verboden literatuur werd geplaatst, als bij de protestantse kerken die zijn leringen veel te liberaal vonden, hetgeen voortduurt tot op de dag van vandaag.

Het theologisch stelsel van de Nieuwe Kerk is echter volledig gebaseerd op de Bijbel. De innerlijke zin die daarvan wordt onthuld, biedt antwoorden op theologische vraagstukken die in de traditionele Christelijke kerken onbeantwoord blijven.

Het duidelijkste wordt dit in zijn laatste grote theologische werk:

Ware Christelijke Religie, waarin de gehele theologie van de Nieuwe Kerk helder en samenhangend wordt gepresenteerd.

Om dit boek uit te kunnen geven reisde hij, op 82 jarige leeftijd, per koets van Stockholm naar Göteborg, vanwaar hij per schip naar Holland vertrok.

Kort na de publicatie van Ware Christelijke Religie, in 1771 te Amsterdam, vertrekt hij opnieuw naar Londen om daar nog 2 werkjes zelf uit te geven: 1. Coronis [letterlijk vertaald Kroon of de Bekroning], en 2. Uitnodiging tot de Nieuwe Kerk, waarin hij oproept om de Heer in Zijn Wederkomst waardig te ontvangen.

Op 29 maart 1772 overleed Swedenborg op 84-jarige leeftijd in Londen.

Het laatste onderwerp van deze lezing gaat over de Nieuwe Kerk.

Swedenborg heeft zelf geen school of een kerk gesticht.

Hij heeft er wel toe opgeroepen in zijn laatste grote werk:

Vera Christiana Religio - Ware Christelijke Religie, en ons een volledige en samenhangende theologie voor de Nieuwe Kerk gegeven.

Al kort na Swedenborgs dood ontstonden er in verschillende landen groeperingen van lezers van de nieuwe openbaringen.

Want in Londen waren de eerste Engelse vertalingen beschikbaar gekomen, die tot verschillende groeperingen leidde.

1. Er ontstond een groep die een officiële Nieuwe Kerk stichtte overeenkomstig de Engelse wetgeving.

Deze eerste institutionele Nieuwe Kerk - the New Jerusalem Church - groeide sterk onder de leiding van Robert Hindmarsh en anderen, en is nog steeds actief.

2. De Anglicaanse bisschop John Clowes daarentegen was van mening dat de nieuwe openbaringen in de oude kerk moeten neerdalen, opdat daar de Nieuwe Kerk zou ontstaan. Hij vertaalde en predikte in de regio Noord West Engeland waar hij in Manchester en elders een flink aantal parochies stichtte waar de inspiratie voor de exegese werd geput uit de geschriften van Swedenborg. Enkele van die parochies en een theologische school bestaan daar nog steeds.

Beide opvattingen werden vervolgens door immigranten meegenomen naar Amerika, waar later institutionele nieuwe kerken werden ingesteld.

Zo ontstond er de '*Convention of Swedenborgian Churches*', waar Swedenborgs geschriften de leidraad voor de prediking vormen, analoog aan wat Clowes deed – hun theologische school is in Boston MA.

Het waren vooral Engelse en Zweedse immigranten die in het begin van de 19^e eeuw de geschriften naar Pennsylvania US brachten.

Daar ontstond de '*New Jerusalem Church*', die belijdt, dat de Geschriften van Swedenborg het Woord van God zijn, een Derde Testament dat het Oude en Nieuwe Testament ontvouwt - hun bisschop resideert in Bryn Athyn waar zich ook de '*Academy of the New Church*' bevindt.

Uit deze stroming ontstond later nog een andere Nieuwe Kerk: *'The Lord's New Church which is Nova Hierosolyma'*, waar geleerd wordt dat, als de Geschriften van Swedenborg het Woord van God zijn, dán bevatten zij per definitie ook een innerlijke zin. Als deze stromingen zijn tot op de dag van vandaag in vele landen actief.

Terug naar het Londen begin van de 19^e eeuw.

3. Een andere groep van vertalers en lezers van Swedenborgs werken voelde in het geheel niets voor enige nieuwe institutionele kerk.

Hun adagio was: *'Publish and be blessed'* of *'Salvation through publication'*, wat betekent: 'Zaliging door publikatie'.

Zij legden zich toe op het vertalen, drukken en verspreiden van de teksten. Bijvoorbeeld de kunstenaar William Blake was een exponent van deze stroming, maar er zijn nog vele anderen te noemen.

Zo ontstond er in Londen de *Swedenborg Society*, tot op heden de oudste en grootste uitgeverij van Swedenborgs werken wereldwijd.

In zijn werken leert Swedenborg:

'Ieder mens kan een nieuwe kerk in zijn kleinste vorm worden, wanneer hij of zij de leringen uit het Woord van God ter harte neemt én toepast in het leven'.

Daarvoor hoef je niet persé lid van een institutionele kerk te zijn.

In onze moderne tijd vindt deze opvatting weer steeds meer respons, enerzijds vanwege de geleidelijke leegloop van vrijwel alle institutionele kerken, waaronder helaas ook de nieuwe kerk organisaties, anderzijds vanwege de opkomst van nieuwe publicatiemogelijkheden zoals het Internet, waar de werken van Swedenborg voor iedereen vrij toegankelijk zijn, zonder dat meteen met doopsgezinden om moet gaan.

Deze nieuwe ontwikkeling, die door sommigen wordt aangeduid als

'The E-church' ofwel 'de elektronische kerk' is een snel groeiende virtuele gemeenschap, die in het Nederlandstalige door het Swedenborg Boekhuis wordt vertegenwoordigd.

In Nederland bestaat ook een kleine gemeente van de Algemene Kerk van het Nieuwe Jeruzalem, die leert dat de Geschriften het Woord van God zijn.

En in Den Haag is gevestigd: Des Heren Nieuwe Kerk zijnde het Nieuwe Jeruzalem; zij leren dat het Derde Testament ook een innerlijke zin heeft.

Beide kerken organiseren enkele keren per jaar erediensten.

Wie meer wil weten over de verschillende manieren waarop Swedenborgs werken worden gewaardeerd, kan ik aanbevelen om op het internet, www.swedenborg.be, de lezing die Dr. Rutger Perizonius gaf tijdens het Swedenborg Symposium 2006 over de 'Nieuwe Christelijke Kerk', te lezen of te beluisteren.

Wat mijzelf betreft, ik probeer sinds 1990 – aanvankelijk alleen via het tijdschrift Swedenborgiana en nadien ook op het internet als Swedenborg Boekhuis, op alle mogelijke wijze aandacht voor deze werken op te wekken en de verspreiding ervan te bevorderen.

Voorts meen ik dat deze werken voor iedere exegeet, ja voor ieder individu ongeacht zijn kerkgenootschap, nuttig zijn.

Ook geloof ik dat zij werkelijk het Woord van God zijn, en bovendien dat dit Woord een innerlijke zin omvat.

Guus Janssens – Noordwijkerhout oktober 2015.